

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 н. месечно. — Прегплата се шаље Корнелу Јовановићу, који се из љубави према позоришту примио да разашље овај лист.

УСПОМЕНА НА ПОКОЈНОГ ПРИЈАТЕЉА.

IV.

„Да ли због рума, или због ове добре смотке, која ми је испред носа мирисне облачке стварала, сад ми се све друкчије учини. Очи ми се све више и више наслађаваху овим красним земаљским положајем. С једне стране Бујукдере (предграђе цариградско) — јер ми смо се на том крају налазили — пола у тишини, а пола осветљено, са својим дугачким минаретима, поред којих се холо дизаху куле хришћанских богомоља. Мало на десно Богач — врата црнога мора. Опет мало на десно азијатска страна, а по њојзи дрвене трокатне куће, полу скривене смоквом и уљиком. Одостраг мирни Боспор, пртећи на себи грдне бродове и силесију малих чамаца и чунића. С лева је јевропска страна, искићена од чести малим шумицама, од чести сјајним дворовима, а од чести мрачним развалинама.

„Ох! да красна раја, што га Турци преотеше! Но да се манем описивања, јер ова се красота не да описати, и да се вратим ствари. Седећи на „туги“ и гледећи у Боспор, опазио сам један чамац пун возача и вожених, а између ових последњих разабрао сам мога капетана.

„Одмах скочим с „туге“ и дрекнем на дечаке. Нико се живи не одзивље. Дај да их потражим! . . . Скочим под „прову“ (соба морнарска на предњем делу), и нађем обојицу у дубоком сну. Сироти! Како да не заспе, кад читав дан као робови раде. Свако их гања, псује, туче, свако им заповеда. Како дакле да нису уморни, како да не заспе!?!

„Пробудим их и кажем им да долази капетан. Као муња излете на „коверту.“ Тешко њима, да их је капетан затекао да спавају.

„У то доба стигне и чамац. Сви троје притрчимо и прихватимо којекаквих ствари, које је

капетан у Галати (један део Цариграда) накуповао био. Најпосле ступи и капетан на брод, а чамац се отисне.

„„Донесите ту робу у собу, ма чувајте се, да штогод не оштетите, јер ћу вам свој тројици носеве полупати.“ „То је био капетанов поздрав, али ми смо томе вични били, и чинило нам се, да је добре воље, јер није додао, да ће нас после са полунаним носевима у море бацити.

„Учинисмо како нам је заповедио. Кад смо хтели да се уклонимо из собе, пружи ми капетан једно писмо.

„„Девет пијастра (гроша) за пошту задржавам вам од плате.“

„Примим писмо, погледам га . . . срце ми заигра од радости! Писмо је од мога оца, познајем га и по печату . . . Ко сретнији од мене. !!

„Истрчим на „коверту“ . . . Мрак је, не може се читати. Што ћу? . . . Свеће немам, у собу не могу, тамо је капетан. Отидем дакле у „фогон“ (кујну), натрпам на угљевне жеравице све што ми шака паде, те тако за неколико тренутака ватра плану. Е сад брзо дај да читамо писмо. Већ је три месеца како нисам од куће добио гласа.

„Знате, да се писмо, пре него што га отворимо, обрће на све стране, а међу тим се нагађа, шта може бити у њему. Тако и ја. Гледам га, обрћем га, а све ми се чини, да је нешто тешко. Најпосле отворим га. Кад тамо, али у њему дебела нека хартија, у хартији вешто урезаних дванаест рупица, а у њима вешто урезаних дванаест жутих дуката! Охохо! Ово је добро дошло! Како је то мудро наређано . . . Све четири по четири . . . три реда . . . трипут четири дванаест! Бадава! Нико нема таког доброг оца као ја! . .

И сад, сав поцрвеним од срама, да сам се толико времена дукатима занео, а још писма нисам прочитао био . . .

„Почнем дакле читати писмо доброг мог оца. . .“

Овде саопштава Коста садржај писма и упушта се у нежна и смешна разматрања о своме оцу, па онда наставља своју приповетку овако:

„ . . . Кад сам га већ двапут прочитао и неколико пута пољубио, те и по трећи пут читати га хтео, обрнем га случајно, и спазим овај postscriptum :

„Слатки мој сине! За три месеца имаш ступити пред асентну комисију. За то би добро било, да се од лекара у Цариграду дадеш прегледати, ако можеш, да кући дођеш, ако не, моли капетана с моје стране, да ти на сваки начин при руци буде. Он ће ти за цело у колико га ја из твојих писама познајем, као ваљан и поштен човек те услуге учинити.“

„Овде морам напоменути, да никад против капетана оцу писао нисам, напротив хвалио сам га више пута, и то с тога, што сам увидио да друкче није и да све друго не би ништа помогло.

„Кад сам прочитао писмо, представио сам себи у мислима оца, кућу, пријатеље . . . С друге стране помислио сам на своје садање стање, и на једанпут спонадне ме недољива тежња за ку-

ћом и родбином. С писмом у једној, а с дукатима у другој руци стајао сам забленут у ватру, и размишљао сам како би се могао куће дочепати, кад у једанпут чујем, да ме капетан виче. Стрипам брже боље писмо и дукате у џеп и истрчим пред њега.

„Где сте к врагу?“

„Читао сам писмо шијор (signore — господин)!“

„Чувајте се, да вас други пут не зовем два пут као сад, јер ћу и вас и ваше писмо у море бацити.“

„Криза почиње — помислим у себи — за цело је сад новце бројао, и нашао, да је много на копну потрошио.“

„Ја идем на „брик“ (брод с две јарболе и две корне) „Нику“. Сутра нек је све спремно, можда ћемо, ако ветра буде, кренути се. Сад вечерајте, јер ја се не ћу до сутра вратити!“

„Па онда окренув се дечацима повикне:

„Хе! Ladri (лопови), paltroni (кукавице), скочите у „гуц“ (врста чамаца), да би сте вратове покрхали, те да вас са покрханим вратовима у море побацам.“

„Није требало двапут рећи. За тили часак су у „гуцу“ били, а мало за тим и капетана одвезли. Останем дакле сам на броду. (Наставиће се.)

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У ЗАГРЕБУ.

Обећао сам, да ћу вам штогод писати о драми и њезиним успесима на нашем позоришту. Не ће нико опореди, да се морамо за драму понајпре постарати. Обзиром на драму даје сабор толике своте загребачком позоришту, а на оперу је мислио тек мимогредно, понајвише онда, кад се почело увиђати, да ми са свим хрватске опере не можемо гајити.

Било је време, кад је драма у Загребу била оно, што управо узевши мора бити: најмилија забава хрватском опшњинству. Но суђено је, да све иде напред. За драмом дошла је оперета, али јадна оперета једва да је могла постојати уз драму. Али онда рекоше учени људи: оперета је само приправа за оперу, а хоћемо ли, да будемо право изображени народ, морамо гајити и оперу, оперу овако као и драму.

Напокон је дошла опера. У први мах очарала је

старо и младо, а кад су свакојаки певачи и певачице почели у великим партијама крештати, охладни помало опшњинство и окрене леђа опери.

Неки рекоше шта више, боље и оперету, него ли тако лошу оперу. Сигурно ћете се сећати, каква се граја заметнула у нашем новинарству, после тако промењених околности. Па зар ћемо ми као раци натраг? Иза толике борбе за оперу, да се опет повратимо к глупој оперети?

Молим вас, ко ће данас у Загребу поверовати, да је пре две године опера била у опасности, да је изтисне оперета. Али опера је данас пошла још и даље: она је истој првој јунакињи — драми, постала опасна, јер — но јер у опери певају ваљани певачи.

Човека збиља гроза хвата, кад се сети, да су не давно у Загребу певали Компити, Далфији, Ференцији и — бог зна колико још честитих душа

најтеже оперне партије, па све без гласа, без стаса, — ох, ужаса!

Пођите данас у драму, а ви ћете је сваки

други пут наћи празну, т. ј. драму на непар посећује прилично опћинство, али за то на пар само билетари и оркестар. (Наставиће се.)

ЈЕВАНЂЕЉЕ ТОЛЕРАНЦИЈЕ.

(Свршетак.)

Где нам се даје толико блага, не би ли зар будаласто било, ту рећи: ми за то иштемо нешто друго, хоћемо занимљивости и потреса, не мелема, тог бистрог напитка, који узвишује и рашичићује. Да се тај мирни тихи развој акције потпуно слаже са смером пева, у томе је Лесинг још унапред сам са собом био на чисто; а да опет композиција живље акције, која се брзо развија, није била ван његових драматских способности, то видимо у „Емилији Галотијевој“. Али дело, које нас од ништавих вањских ствари овога света са свим у најдубљу нашу унутарност, к нашој најчистијој човечности опет доводи, могло је и морало чак и лаганијим кораком уплива имати на наше осећање. Не дивска стеновита

природа, не вртлог, што хуји, не бура, што бесни, ништа нас то овде не обузима, него ми овде гредемо по свето-тихом лугу, а у овоме врхови дрва, који се лако крећу, као да до неба допиру.

Давид Фридрих Штраус има право, кад упо­ређујући „Натана“ са Моцартовом „Чаробном фрулом“ означаје оба ова дела, као „створове“, који долазе из бољег света“, а створени су од својих твораца кад већ ови беху близу подаска са овога света. Па, заиста, ма како да су већ од сто година Лесингови назори о хришћанству силним патријарсима и другим „побожним“ људма грижу савести проузроковали: чисто хришћанство, та религија љубави, није још нашла бољег и речитијег слављења, него у творцу „Натана.“

Г.

Ж И С Т И Ћ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Вампир и чизмар“, позоришна игра у 3 чина с певањем, написао Ј. Сигети, за српску позорицу удио Ј. Ђорђевић,) приказан је 25. фебр. о. г.

Након осам година ево нам изнесе управа позоришна опет омиљену позоришну игру и то с новом поделом улога. Пре свега бисмо примећили о самоме јесику у „Вампиру и чизмару“ или управо имамо примедбу на језик чизмарев само. Он говори тако званим „старо-словенским“ језиком. Мислимо, да то није нужно, бар данас је тај говор изашао из „моде.“ Осим тога у најжалоснијим тренутцима изазива чизмар својим старим речима смеј у публици, а то се не слаже са самом радњом и иначе са расположејем и у публици и у представљача. „Вампир и чизмар“ не би ништа ни изгубио а ни добио, кад би се чизмарев говор превео у прави српски говор.

Цела представа ишла је добро и публика је морала задовољна бити. Шегрт Миша је био у потпуном смислу чизмарски шегрт и безазлен деран. Та да смо колико тражили, не бисмо нашли бољег јунака за то од г. Добриновића. И тело и глас и све је одговарало Миши, а оригинално, промишљено представљање шегрту чизмарском. Свака црта на лицу, сваки погрет био је на свом месту. Ми честитамо г. Добриновићу на таквом успеху у Мишиној улози. Миша-Добриновић одликован је на крају представе и да тога није било, публика би показала, да не уме ценити у глумцу труд и велику вољу, јер се признати мора, да је г. Добриновић с вољом и играо и певао и плакао и све и сва. — Г. Рајковић је представио благог чизмара и сувише благо, а поштена чизмара

са свим добро. — Оштрокоњија чизмарица нашла је у особи гђе Ј. Поповићеве свој оригинал. Гђа као да је створена за Персу, за то јој је и игра и испала добро. Жестина јој је тако ишла од руке, да само та једна околност принуђава рецензента, да се изрази о њој повољно. — Ђерка јој је млађа, те неукоснија, невештија у неким призорима, но то ће се дотерати други пут. Само још кад би гђа Ј. Хаџићева мало јаче па и оштрије говорила, а не онако нежно и благо, па кад и кад и мазно. Истина, на неким местима јој то добро стоји и одговара игри, особито благе речи и мили погледи на Мишу испали су јој за руком, али што је добро за неке прилике, није добро за све. Иначе јој је била игра жива и весела. Г. Марковићу велимо, да доктор није дошао да уводи болесника, него да лечи, дакле цело његово понашање, а и спољни изглед треба да одговори благом доктору. Осим тога г. Марковић има неприлике увек, да му језик тешко говори. Узрока могу бити два: или од природе, или што не научи улоге. Који је дакле? — Да рекнемо коју о две оригиналне слике у овој позоришној игри: о грк-Ставри и Шпицеру чивугу. Обојица су се оригинално маскирали. Г. Лукић је био прави сии Аврамов и са мало речи досга нам је рекао. Г. Рајчевић, као Ставра, показао је, да има велика дара и да би могао далеко дотерати, кад би се озбиљно латно студије у улогама, које му се повере. Као Ставра задовољно је све. То му мора сваки радо признати, шта више и похвалити га. Остали су били добри, те је тако цела представа испала на задовољство публично. **С. М.**

Издаје управа српског народног позоришта

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

34. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 4. МАРТА 1879.

По други пут:

ДВЕ СИРОТИЦЕ.

Драма у 8. слика а 6. чинова, од Џона Оксенфорда, превео Сава Петровић.

I. Слика: Две сиротице. — II. Слика: Пировање у летниковцу: Бел Ер. — III. Слика: Породична тајна. — IV. Слика: На сен-силписком тргу. — V. Слика: Ханријета. — VI. Слика: Салпетријерска казнионица. — VII. Слика: Лујза и Пјер. — VIII. Слика: Мати и кћи.

О С О Б Е:

Гроф Линијер, министар полиције	Зорић.
Маркез Де-Прел	Лукић.
Арманд кавалер Водрејски	Марковић.
Жак	Рајковић.
Пјер, брат му	Ружић.
Доктор	Рајчевић.
Пикар, собар водрејев	Добриновић.
Лафлер	Ћирић.
Маре	Поповић.
Гроф Маљи	Јовановић.
Маркез Д' Естре } пријатељи Маркеза Де-Прела	Десимировић.
Грофица Дијана Линијерова	Д. Ружићка.
Лујза	М. Рајковићка.
Ханријета } две сиротице	С. Максимовићка.
Фрошарова, мати жакова и пјерова	Ј. Поповићева.
Маријана	Л. Хаџићева.
Женевијева, предстојница салпетријерске казнионице.	Б. Хаџићева.

Слуге, гости, војници, грошњари, просијаци, господа и госпође, сељаци, пиљарице, робови и робинје.

Збива се у Паризу 1785. год.

У уторак 6. марта: „Мамица“. Шалџива игра у 3 чина, написао Е. Сиглигети. (Ова је шалџива игра добила од мађарске учене академије награду од 100 дуката.)

Ко од наших претплатника жели своја места за ову представу задржати, нека се изволи тога ради пријавити у позоришној писарници најдуже до 11. сахата пре подне.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.